

Nieuwsbrief

December 2023

GOO

gelders
ondergrond
overleg

Beste GOO-leden,

In deze laatste nieuwsbrief van 2023 willen we jullie graag bedanken! Voor jullie deelname aan en actieve inbreng bij onder meer de GOO-specials, de GOO-werkgroepen en de Kennis-netwerkdag op 2 november. We hebben veel kennis en informatie gedeeld, samengewerkt aan documenten die bruikbaar zijn voor het collectief van Gelderse bodemcollega's (en buiten Gelderland) en veel vraagstukken beantwoord. We hebben het samen optrekken als zeer constructief en prettig ervaren. We gaan ervan uit dat we elkaar ook in 2024 weer zien, spreken en kennis delen over bodem en gerelateerde thema's.

Nieuw in 2024: wekelijks online vragenuur Bodem onder de Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is nu echt nabij. Het zou mooi zijn als we samen 'het wiel kunnen uitvinden'. Daarom organiseert het GOO vanaf maandag 15 januari wekelijks een online vragenuurtje (15-16 uur) over 'Bodem onder de Omgevingswet'. Wil je hieraan deelnemen? Meld je dan aan via GOO@gelderland.nl (onder vermelding van je naam, organisatie en wekelijks vragenuur).

Vervolg reeks werksessies 'Bodem onder de Omgevingswet'

Op 12 december heeft de eerste sessie in de reeks van werksessies 'Bodem onder de Omgevingswet' plaatsgevonden. Deze keer stond de 'Samenloop graven/saneren met Wbb-overgangsrecht' centraal. In januari 2024 delen we een terugblik op deze sessie. In het eerste kwartaal van 2024 volgen werksessies over andere thema's van de nieuwe bodemregels onder de Omgevingswet: toevalsvondsten, complexe bedrijven, bodemtoezicht en het inbouwen van bodemregels in het omgevingsplan. Alle GOO-leden die bij de Gelderse overheden werken, ontvangen hiervoor een uitnodiging.

Verder in deze nieuwsbrief

In deze nieuwsbrief lees je onder meer een update van de GOO-werkgroepen 'Warme overdracht', een terugblik op de special 'Aandachtsgebieden PFAS Gelderland' (deel 2) op 13 november, een terugblik op de Kennis-netwerkdag en op de bestuurlijke bijeenkomst van 2 oktober. De afdrank van deze bijeenkomst was dat 'bodem ons allemaal aangaat'. We hopen van harte dat bestuurders van de Gelderse overheden de bodemcollega's al hebben opgezocht om meer te weten te komen over water en bodem sturend of andere bodemthema's. Eind juni organiseerde het GOO overigens nog een special over Water en Bodem Sturend. De terugblik op deze special lees je via [deze link](#) .

GOO website: tools, handreikingen, documenten en terugblikken

Je vindt onderaan de nieuwsbrief een overzicht van de specials en bijeenkomsten die dit jaar hebben plaatsgevonden. Je vindt het overzicht overigens ook op onze website. Daar vind je ook alle tools, handreikingen en documenten die door (kennis)samenwerking tussen collega's onder de vlag van het GOO zijn gemaakt. Waaronder: voorbeeldregels voor het omgevingsplan en de handreiking Milieubelastende Activiteiten Bodem bij bedrijven, die je kunt gebruik na inwerkingtreding van de Omgevingswet.

*We wensen iedereen mooie Kerstdagen
en een goed en gezond 2024!*

Tot in het nieuwe jaar.

Terugblik op bestuurlijke bijeenkomst 2 oktober 2023

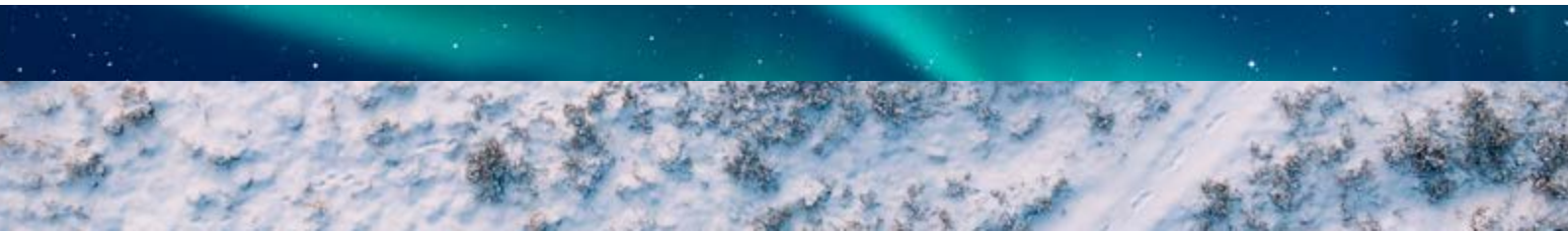
Op maandag 2 oktober 2023 vond de bestuurlijke bijeenkomst over bodem (en water) plaats in het Provinciehuis. Deze bijeenkomst was speciaal bedoeld voor Gelderse bestuurders met bodem, water of ruimtelijke ordening in hun portefeuille. Zo'n 30 bestuurders van Gelderse gemeenten en waterschappen en een aantal directeuren van omgevingsdiensten gingen in gesprek over hoe bodem, ondergrond en water te betrekken bij de aanpak van maatschappelijke opgaven. Het belang daarvan werd onderkend, maar om het in de praktijk brengen is echter zo makkelijk nog niet. Er werd op een collegiale manier van gedachten gewisseld over hoe bestuurders hierin kunnen handelen.

Er werden voorbeelden gedeeld over te maken keuzes met het oog op de toekomstige veranderingen in de waterstanden in de rivieren en in de bodem, en de aanpassingen in landgebruik die daardoor noodzakelijk worden in de toekomst. Geconcludeerd werd dat het begint bij het opstellen van een lange termijnvisie voor je gebied. De vraagstukken van nu vragen nu om aandacht en actie, maar de vraagstukken van toekomst doen dat ook. Denkend vanuit de lange termijnvisies zijn op korte termijn vaak belangrijke kleine stappen te nemen, waardoor je uiteindelijk in een gebied meer gaat inspelen op het DNA van het landschap. Dus Water en Bodem Sturend geldt niet alleen bij functieveranderingen en grote gebiedsinrichtingen, maar ook bij de dagelijkse herinrichtings- en beheeractiviteiten van gemeenten.

Er is een groot gezamenlijk belang. Daarom is het belangrijk dat overheden samen optrekken, antwoorden vinden op deze vraagstukken en ook keuzes maken. Daarbij is ook begrip nodig voor de sturende principes vanuit andere opgaven en belangen van niet-overheidspartijen.

Ook werd gesproken over het vervolg van de samenwerking in het GOO. Het belang van de voortzetting van de kennissamenwerking in het GOO werd door de bestuurders bevestigd. Vanuit het GOO werd daarop aangegeven dat alle Gelderse gemeenten de komende maanden via de regionale OGO-overleggen worden benaderd met het verzoek om een bijdrage voor het GOO op te laten nemen in de DVO met 'hun' omgevingsdienst.

De terugblik op deze bijeenkomst lees je via [deze link](#) .

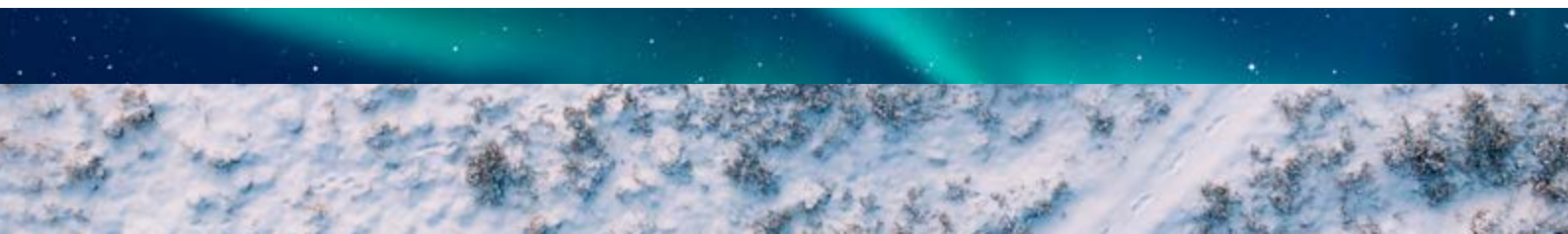
Nieuws over de financiering van het Gelders Ondergrond Overleg

De afgelopen jaren is het merendeel van de activiteiten van het GOO gefinancierd door provincie Gelderland. Dit mede met het oog op de warme overdracht van bevoegdheden voor bodem van de provincie naar de gemeenten bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet. In 2022 ontvingen we ook een bijdrage vanuit het landelijke budget voor ontwikkeling van regionale kennisschakelpunten voor bodem. Via de Gelderse omgevingsdiensten dragen ook de Gelderse gemeenten een bescheiden deel van de kosten.

De verantwoordelijkheid voor duurzaam gebruik van bodem en ondergrond voor maatschappelijke opgaven, zoals woningbouw, klimaatadaptatie, energietransitie, komt onder de Omgevingswet in belangrijke mate bij de gemeenten te liggen. De activiteiten en kennisdeling door het GOO richten zich dan ook in belangrijke mate op de rol en taken van de gemeenten voor bodem en ondergrond.

Op aangeven van de stuurgroep en na toetsing van het bestuurlijke draagvlak tijdens de bestuurlijke bijeenkomst op 2 oktober 2023, zetten we voor de periode vanaf 2024 in op een meer evenwichtige financiering van de activiteiten van het GOO, waarin de gezamenlijke gemeenten (naar inwoneraantal) en provincie Gelderland ieder 50% financieren. Het voorstel hiervoor wordt momenteel via de opdrachtgevers overleggen van de omgevingsdiensten door de gemeenten besproken.

In een aantal regio's is de besluitvorming inmiddels afgerond. Met als resultaat een opdracht van de gemeenten aan de omgevingsdienst om in de begroting voor 2024 de bijdrage aan het GOO te verhogen. Eén regio heeft verzocht om een jaarlijks verslag ter verantwoording van de bestede middelen. Dit pakken we meteen op! Begin 2024 stellen we een bondig jaarverslag over 2023 op.

Landelijke monitoring apparaatskosten nieuwe VTH-taken bodem Omgevingswet

Bij de bestuurlijke afspraken voor bodem en ondergrond 2023-2030 is over de nieuwe bevoegdheden voor gemeenten onder de Omgevingswet voor graven en saneren het volgende afgesproken:

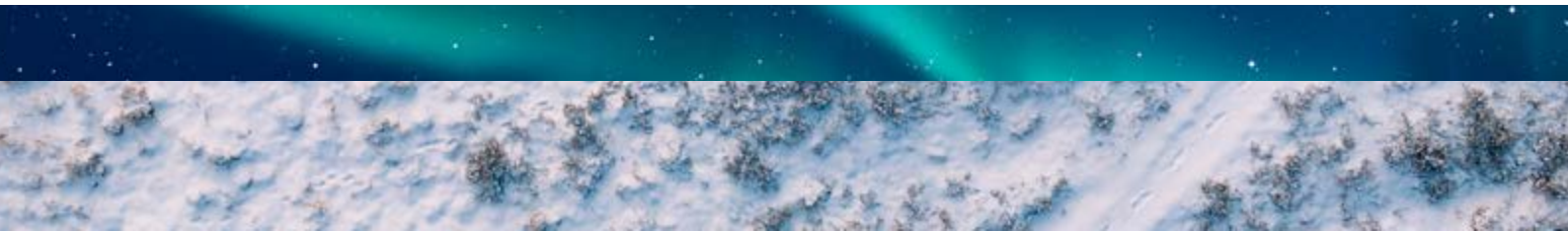
“De huidige Rijksbijdragen in de huidige omvang t/m 2030 kunnen worden gecontinueerd, met inachtneming van de begrotingsregels. Het betreft o.a. de huidige Algemene Uitkering cluster Fysiek Milieu voor alle gemeenten, ad € 10,7 mln. per jaar ten behoeve van de uitvoering van de wettelijke taken Besluit bodemkwaliteit. Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet worden 323 gemeenten bevoegd gezag voor een deel van de bodemtaken die nu nog bij de provincies liggen. Dit zijn grotendeels taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) die op grond van een AMvB verplicht worden uitgevoerd door Omgevingsdiensten. We hebben afgesproken dat de provincies en de 29 gemeenten die al bevoegd gezag Wbb zijn hun financiële bijdragen in 2023 continueren aan de Omgevingsdiensten, zoals zij die ontvangen uit de hier boven bedoelde Rijksbijdragen. Daarnaast wordt met monitoring gestart om inzicht te krijgen in de daadwerkelijke inzet, opdracht en uitgaven voor de VTH-bodemtaken.”

Er komen dus vooralsnog geen extra rijksmiddelen beschikbaar voor de uitvoering van de nieuwe VTH-taken voor graven en saneren die de gemeenten krijgen.

Navraag bij VNG over de stand van zaken van de afgesproken monitoring, leverde het volgende beeld op:

De omgevingsdiensten gaan deze monitoring uitvoeren, onder aansturing van VNG. De opzet van de monitoring moet nog worden voorbereid, en de monitoring zelf is dus ook nog niet gestart. De voorbereiding van de opzet wordt nu opgestart door VNG.

We houden de ontwikkelingen bij en informeren jullie als er nieuws is.

Terugblik Kennis-netwerkdag 2 november 2023

Samen weten we meer!

Op donderdag 2 november 2023 vond de Kennis-netwerkdag Bodem Oost-Nederland plaats. De Kennis-netwerkdag was een gezamenlijk initiatief van IJsselland Doorgrond, Onder Twente en het GOO. De wind hield Nederland die dag behoorlijk in haar greep. Toch mochten wij zo'n 70 collega's vanuit Overijssel en Gelderland ontvangen in Het Koelhuis in Zutphen.

In de ochtend was er een plenair programma. Na een warm welkom aan iedereen door Laura Timmermans (gemeente Zwolle, IJsselland Doorgrond) was het woord aan Leon Claassen van provincie Gelderland. Leon nam de deelnemers mee in een presentatie over vitale bodem door hoogwaardig hergebruik van vrijkomende grond (LIFECO2SAND). De presentatie vind je via [deze link](#) . Daarna volgde een presentatie van Jasper Lackin (provincie Overijssel) en Joris Rooiman (gemeente Hengelo, Onder Twente) over [de totstandkoming van de visie bodem en ondergrond](#) van de gemeenten Almelo, Enschede en Hengelo (leidraad voor duurzaam gebruik van bodem en ondergrond).

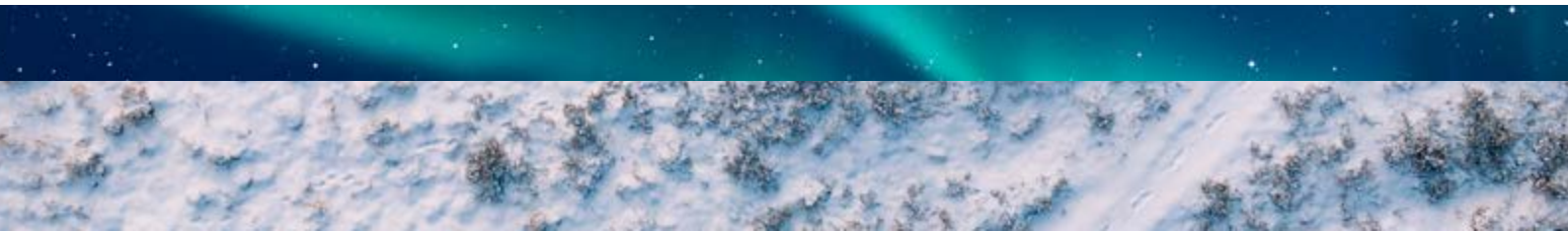
In het tweede deel van het plenaire programma stond de vraag 'Is onze bodemkennis klaar voor de toekomst centraal?'. Annelies de Graaf (Gelders Ondergrond Overleg) leidde het gesprek met de deelnemers over het bestaande kennislandschap, 'witte vlekken' en samenwerken. Voor veel van de 'nieuwe' bodemthema's blijkt de kennis slecht bij een klein aantal overheden en omgevingsdiensten aanwezig. Dit geldt ook voor meer specialistische onderwerpen binnen het klassieke veld van bodemverontreiniging. Op de vraag 'Hoe delen we de beschikbare kennis over onderwerpen waarop kennis schaars is?' bleek dat een soort 'smoelenboek' gewenst is, waarin je kunt vinden wie je kunt benaderen voor een onderwerp. Daar gaat het GOO mee aan de slag! Ook zag een deel van de deelnemers kansen in de inzet van een 'flexibele schil' van specialisten van adviesbureaus en kennisinstellingen. Het GOO gaat samen met provincie Gelderland de mogelijkheden en randvoorwaarden hiervoor verkennen.

Met een energieke presentatie van Arvid de Rijck over de bijdrage die [KOBO](#) kan leveren aan de bodemopgaven en kennisontwikkeling hiervoor werd het het plenaire programma afgesloten. KOBO staat voor Kennis- en onderwijscentrum bodem en ondergrond voor het hoger onderwijs (KOBO) en heeft als doelstelling om binnen hogescholen en universiteiten de aandacht voor onderwijs en vakmanschap op het gebied van bodem en ondergrond te versterken. De presentatie van Arvid vind je [hier](#).

Het middagprogramma bestond uit twee rondes, waarbij de deelnemers per ronde een keuze konden maken uit twee workshops en een wandeling door het gebied Noorderhaven. Tijdens de wandeling kreeg men toelichting op de ontwikkeling van het gebied. Peter Kelder, projectleider van gemeente Zutphen, en Nico ten Bokkel (adviseur Bodem van gemeente Zutphen) namen de toelichting voor hun rekening en zorgden ervoor dat alle deelnemers weer veilig (en uitgewaaid) in Het Koelhuis terugkwamen. De collega's binnen konden deelnemen aan de workshops over:

- Gemeentelijk beleid voor een vitale bodem;
- PFAS in de bodem, wat doe je eraan;
- De Omgevingswet, klaar voor de start;
- Bodemenergie, ben je daar als gemeente van?

De beschikbare presentaties van de workshops vind je op [de GOO-website](#).

Overzicht Omgevingswet vragen en antwoorden

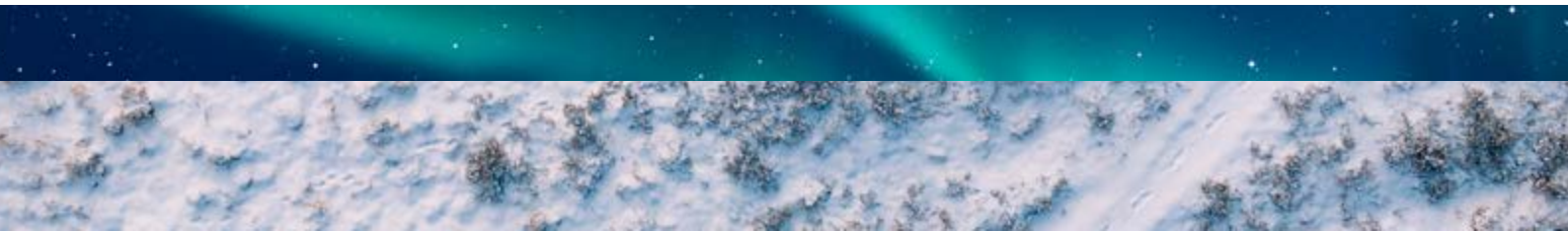
De workshop over de Omgevingswet stond in het teken van informatie uitwisselen en vragen verzamelen. Deze vragen zijn zoveel als mogelijk beantwoord in [dit overzicht](#) .

Samen weten we meer

Deze zin hebben we tijdens de Kennis-netwerkdag vaak gehoord. En ook: we hebben elkaar nodig! Met elkaar weten we al zoveel. Hoe kunnen deze kennis nog beter kunnen laten stromen?

Een concrete afspraak voor samenwerking werd al gemaakt in de workshop over 'Gemeentelijk beleid van een vitale bodem'. Deelnemers uit Overijssel en Gelderland meldden zich tijdens de workshop aan om mee te denken over een afwegingskader om hoogwaardige toepassing van vrijkomende vruchtbare grond op landbouwgronden op een duurzame manier mogelijk te maken. Leon Claasen van provincie Gelderland zal hiervoor contact met hen opnemen.

Alle deelnemers en alle sprekers aan de Kennis-netwerkdag Bodem Oost-Nederland: bedankt voor jullie komst en bijdragen!

Terugblik GOO special 'Aandachtsgebieden PFAS Gelderland' (deel 2, 13 november 2023)

Op maandag 13 november 2023 gaf Jessie Rodermans, adviseur Bodem en Ondergrond bij provincie Gelderland, een update van het project 'PFAS-opgave inzichtelijk'. Bij de uitvoering van dit project werken de gemeenten Arnhem en Nijmegen samen met provincie Gelderland. Op 28 november 2022 was er ook een GOO special over dit project. Op de [GOO website](#) vind je nog een verslag en Q&A van deze special.

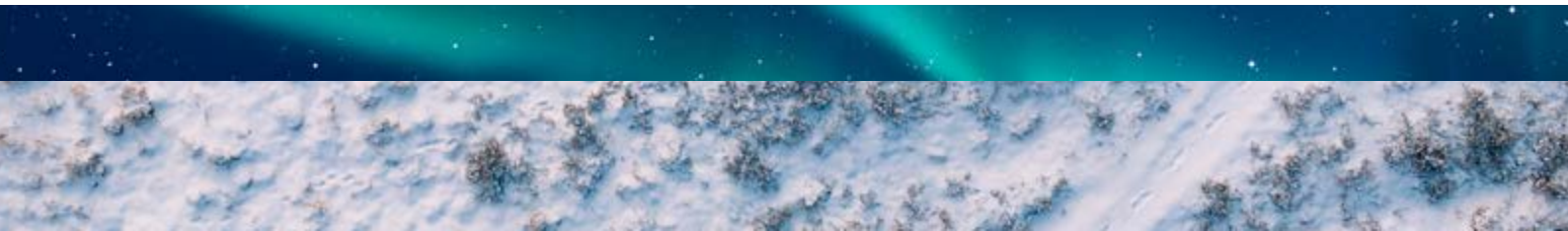
Terug naar de special van 13 november 2023: het project loopt nu anderhalf jaar en de nodige acties zijn uitgevoerd. Alle Gelderse gemeenten en omgevingsdiensten hebben eerder deze maand een brief van de provincie ontvangen, waarin de stand van zaken wordt weergegeven. In de special nam Jessie de deelnemers aan de hand van [een presentatie](#) mee door het project. Zij besprak de kaders en nam de resultaten van het archiefonderzoek door. Ook het aanstaande veldonderzoek en communicatie daarbij kwamen aan de orde.

Kaders

Na een verduidelijking van de begrippen – bronlocaties, aandachtslocaties en mogelijke aandachtslocaties – vertelde Jessie over 'slim onderzoek'. Hieronder wordt in dit geval verstaan: onderzoek gericht op locaties waar een kans op humane risico's is en deze op zo'n manier onderzoeken dat een risico inschatting gemaakt kan worden. Het onderzoek lijkt hiermee sterk op het onderzoek naar 'reguliere' spoedlocaties in het kader van de Wbb. Per activiteit is een risico inschatting gemaakt. Locaties met een hoog risico op bodembelasting en overlap met gevoelig gebruik (zoals wonen, moestuinen, speeltuinen en grondwaterbeschermingsgebieden) worden onderzocht.

Voor de gebieden waar gevoelig gebruik 'wonen' voorkomt is gebruik gemaakt van CBS data uit 2017. Hieruit blijkt dat de kernen van dorpen en steden niet als 'woongebied' zijn aangewezen vanwege de dubbele functie wonen en bedrijven. Terwijl er wel sprake kan zijn van gevoelig gebruik binnen deze gebieden. Binnen het project wordt erover gesproken om dit in een later spoor terug te laten komen. Wellicht moeten de criteria gaandeweg nog aangescherpt worden. Dat zal mede afhangen van de eerste uitkomsten van de onderzoeken.

Een suggestie van een deelnemer was om ook de bodemkwaliteitskaart mee te nemen als mogelijk te raadplegen bron voor de ligging van woongebieden om de gebieden met gevoelig gebruik in kaart te brengen.

Archiefonderzoek

Om de PFAS-verdachte bedrijven inzichtelijk te maken is bij het onderzoek is gebruik gemaakt van het historisch bodembestand (HBB). Om ook meer actuele gegevens boven water te krijgen zijn ook KvK-registraties van bedrijven in het onderzoek meegenomen. Daarnaast zijn de veiligheidregio's actief benaderd voor het in beeld brengen van locaties waar PFAS houdend blusschuim op de bodem is gebracht bij brandweerkazernes, oefenterreinen en bluslocaties. Dat bracht nog een aantal extra aandachtlocaties in beeld. Ook is de risicokaart NL als bron bij het onderzoek gebruikt. Zo is geprobeerd om een zo duidelijk mogelijk beeld van de mogelijke aandachtslocaties te schetsen, vanaf 1970 tot nu.

Er is een stroomschema over de aanpak van het archiefonderzoek gemaakt: [klik hier](#) .

Het is overigens goed om te weten dat een locatie die nu niet als aandachtslocatie wordt gemarkeerd niet per definitie vrij is van PFAS.

Verkennd bodemonderzoek gestart

De resultaten van het uitgevoerde onderzoek vind je terug op slide 11 van [de presentatie](#) . In een notendop: er zijn 255 locaties (bedrijfsactiviteit – industrie) onderzocht. 67 bedrijven gaan door naar de fase van het verkennend bodemonderzoek. Een groot deel van deze bedrijven valt in de categorie 'metaal' met risico-afweging 'groot'. De grondslag voor deze 'selectie' zijn de toets op 'gevoelig gebruik' en de toets op het kunnen uitsluiten van PFAS-gebruik. Het verkennend bodemonderzoek is in september 2023 gestart en loopt door tot oktober 2024. Daarvoor is opdracht gegeven aan twee onderzoeksbureaus.

Communicatie over veldwerk voor het verkennend bodemonderzoek

Op [de website van de provincie](#) wordt informatie verstrekt over PFAS en het veldonderzoek. Daarnaast is er [een flyer](#) gemaakt en wordt door de onderzoeksbureaus voorafgaand aan het veldwerk contact opgenomen met grondeigenaren/gebruikers. Gemeenten zijn vaak de eerste instantie waar inwoners naar toe gaan bij vragen over bodemverontreiniging. Afsproken werd daarom dat de provincie ook de gemeenten en omgevingsdienst vooraf zal informeren over de planning en locaties van het verkennend bodemonderzoek in de betreffende gemeente/regio.

Bij het aantreffen van een PFAS-verontreiniging worden de grondeigenaar, de gemeente en omgevingsdienst en de GGD geïnformeerd. Goed om te weten: alle informatie komt in het BIS te staan.

Op de [GOO website](#) lees je de vragen en antwoorden die tijdens de special aan de orde kwamen.

Heb je vragen over het project 'PFAS-opgave inzichtelijk'? Stuur dan een mail met je vraag naar Jessie Rodermans, via j.rodermans@gelderland.nl.

Update GOO werkgroepen 'Warme overdracht'

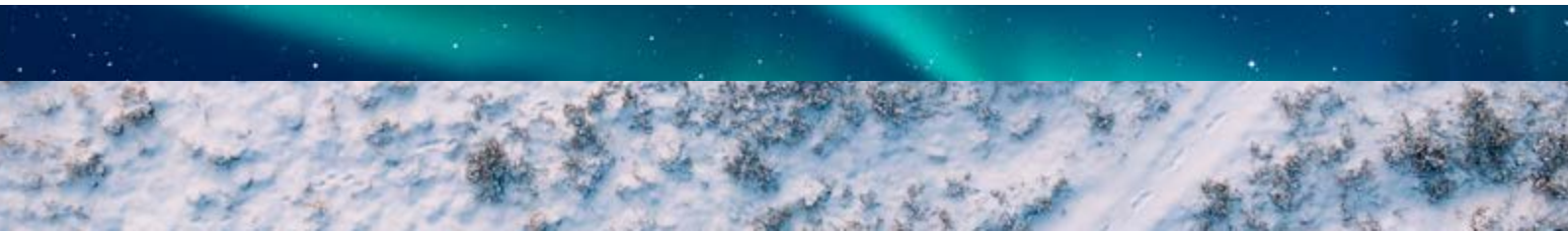
Op 1 januari treedt (eindelijk) de Omgevingswet in werking. Dit heeft natuurlijk ferme consequenties voor ons werkveld. Behalve de aangekondigde informatiesessies over Bodem onder de Omgevingswet, zijn drie werkgroepen van het GOO actief waarin de nodige zaken worden besproken en acties worden verricht.

- De werkgroep complexe gevallen is 7 december online bijeengekomen. Onderwerp van gesprek: de provinciale lijn met betrekking tot voormalige stortplaatsen.
- De werkgroep data en informatie kwam 11 december online bijeen. Daarbij kwam onder meer aan de orde hoe we kunnen voldoen aan de AVG-eisen. In deze werkgroep passeren ook onderwerpen als archiefbeheer door de provincie, geometrische begrenzing en invulprotocollen de revue.
- In het kader van de werkgroep voorbeeldregels voor het Omgevingsplan zal verder gewerkt worden aan regels voor specifieke onderwerpen. Denk daarbij aan asbestdruppelzones, immobilisaten, vertaling Nota bodembeheer, arseenzones, mobiel breken en bodem in de provinciale milieuverordening.

Daarnaast wordt er een informatiesessie voorbereid voor planschrijvers en bodemdeskundigen, waarin goede voorbeelden en tips over het concreet vertalen van bodemregels in het Omgevingsplan worden gedeeld.

De data voor deze sessies volgen snel via mail, de [GOO website](#) en LinkedIn.

Als je geïnteresseerd bent om deel te nemen met een werkgroepsessie, neem dan contact op met Gerd de Kruif via 06 - 28 88 76 16 of stuur een mail naar GOO@gelderland.nl

GOO activiteiten in 2023

GOO special 'Aandachtsgebieden PFAS Gelderland (13 november 2023)

- [uitnodiging GOO special 'Aandachtsgebieden PFAS Gelderland'](#)
- [terugblik \(inclusief Q&A\) GOO special 'Aandachtsgebieden PFAS Gelderland'](#)

Kennis-netwerkdag Bodem Oost-Nederland (2 november 2023)

- [Terugblik kennis-netwerkdag](#)

Bestuurlijke bijeenkomst (2 oktober 2023)

- [aankondiging Bestuurlijke bijeenkomst](#)
- [terugblik Bestuurlijke bijeenkomst](#)

GOO special 'Water en Bodem Sturend' (27 juni 2023)

- [uitnodiging GOO special 'Water en Bodem Sturend'](#)
- [terugblik GOO special 'Water en Bodem Sturend'](#)
(inclusief presentaties, link naar opname en vragen/antwoorden)

GOO special 'Nieuwe inzichten bodemtoezicht' (16 mei 2023)

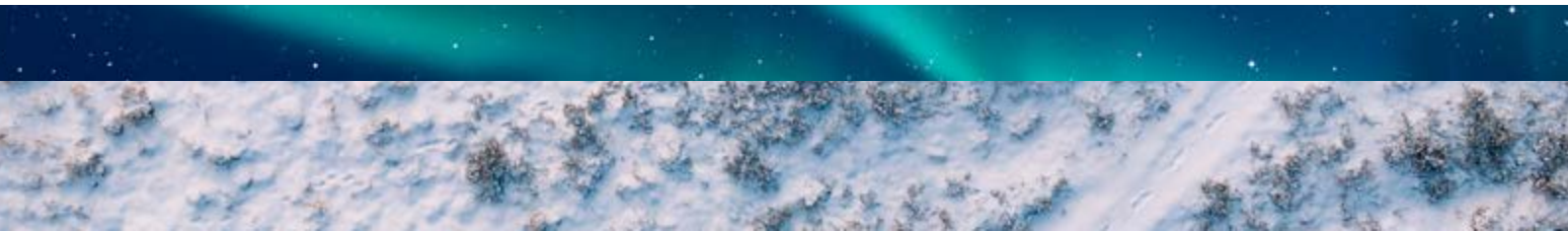
- [uitnodiging GOO special 'Nieuwe inzichten bodemtoezicht'](#)
- [terugblik GOO special 'Nieuwe inzichten bodemtoezicht'](#) (inclusief presentaties)

GOO special 'Gelderse handreiking Milieubelastende Activiteiten bodem bij bedrijven' (30 maart 2023)

- [uitnodiging GOO special 'Gelderse handreiking Milieubelastende Activiteiten bodem bij bedrijven'](#)
- [terugblik GOO special 'Gelderse handreiking Milieubelastende Activiteiten bodem bij bedrijven'](#) (inclusief presentatie)
- [Gelderse handreiking Milieubelastende Activiteiten bodem bij bedrijven \(en aanvulling december 2023\)](#)

GOO special 'Ondergrond Inzicht - deel 2' (31 januari 2023)

- [uitnodiging GOO special 'Ondergrond Inzicht - deel 2'](#)
- [terugblik GOO special 'Ondergrond Inzicht - deel 2'](#) (inclusief presentaties)

Om te kijken

- [De Hofbar: Glyfosaat: goed of giftig?](#)
 - [Werkwijze klimaatadaptatie met natuur tussen stad en platteland](#)
-

Om te lezen

- [Terugblik DWA Netwerkdag: Water kent geen grenzen](#)
-

Om te luisteren

- [KNMI: podcastserie over de seizoenen van de toekomst](#)
Te beluisteren via [open Spotify](#)

GOO@gelderland.nl

Annelies de Graaf, netwerkcoördinator.

[linkedin.com/company/gelders-ondergrond-overleg](https://www.linkedin.com/company/gelders-ondergrond-overleg)

<https://www.gelderseomgevingsdiensten.nl/gelders-ondergrond-overleg/>

GOO

gelders
ondergrond
overleg